

Onsdagen den 20 Maj 1874.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$ 11 f. m.

Anställdes omröstning, jemlikt 65 § Riksdags-ordningen, öfver följande af Banko-Utskottet i dess memorial N:o 19 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den som, i enlighet med Utskottets, af Första Kammaren gillade förslag, vill, att 32 § momentet i bankoreglementet skall erhålla följande lydelse: "Lån må ej utgifvas å mindre belopp än 400 kronor, eller annorlunda än å hela tiotal kronor derutöfver", röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, kommer, i enlighet med Andra Kammarens beslut, 32 § momentet 3 i bankoreglementet att erhålla följande lydelse: "Lån må ej utgifvas å mindre belopp än 200 kronor, eller annorlunda än å hela tiotal kronor derutöfver.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—60.

Nej— 3.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 334, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 44 ja och 77 nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 104 ja och 80 nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i enlighet med ja-propositionens innehåll.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att anslag blifvit utfärdadt till sammanträdets fortsättning kl. 8 e. m.

Vid föredragning af Stats-Utskottets den 19 dennes bordlagda memorial N:o 100, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut angående ordalydelsen af en paragraf i Riksgälds-kontorets blifvande reglemente, biföll Kammaren Utskottets första hemställan; hvarjemte och för den händelse, att samma hemställan ej skulle af Andra Kamraren bifallas, den i memorialets senare del föreslagna voteringsproposition godkändes.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets den 19 dennes bordlagda memorial N:o 101, angående tillägg till 1874 års riksstat samt riksstat för år 1875.

Föredrogs och bifölls Bevillnings-Utskottets den 19 dennes bordlagda betänkande N:o 16, med förslag till den af Riksdagen fastställda bevillingssummas utgörande.

Föredrogs och lades till handlingarne Lag-Utskottets den 19 dennes bordlagda memorial N:o 46, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandling af Utskottets utlåtande N:o 33, rörande väckt motion om ändring i 23 § af Kongl. Förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862.

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets den 18 och 19 dennes bordlagda utlåtande N:o 37, i anledning af väckta motioner om ändring i gällande bestämmelser rörande flottled.

Herr Sundell: Jag utbeder mig Kammarens uppmärksamhet för några minuter, hvilka icke skola öfverstiga tre. Emot Lag-Utskottets förevarande betänkande har dess ordförande anmält en reservation, i hvilken jag instämt; och då jag vågar anhålla, att Kammaren måtte bifalla densamma, vill jag något närmare utveckla skälen för denna, från Utskottets pluralitet afvikande mening. Den andra vattenrättskomitén hade, såsom bekant, i sitt förslag upptagit en särskild lag för flottled. Den är icke synnerligen vidlyftig. Komitén hade derjemte vid sitt betänkande fogat ett förslag till flottningsstadga, att såsom ekonomisk författning af Kongl. Maj:t utfärdas. Nu har en Konungens rådgifvare tillkännagifvit, att detta förslag om vattenrätten icke är att förvänta till nästa riksdag, till följd hvaraf en lag i ämnet icke kan blifva promulgerad åtminstone på två år. Således kommer det oefterrättlighetstillstånd, som nu gäller, att fortfara, eller att af två vattendrag, hvilka äro lika långa, lika breda och lika djupa, flottning må ega rum i det ena därför, att sådan flottning förut eller af

ålder der skett, men deremot sådant icke ske i det andra under några vilkor, om endast en enda strandegare säger nej. Detta nej kan ofta vara framkalladt blott af gensträfvighet och kanske af en icke så alldeles vacker sträfvan att få en oskäligt hög ersättning. Emellertid är nu förhållandet sådant, att mångenstädes skogsalsterna icke kunna tillgodogöras, med mindre de från skogsparkerna nedflottas till kusten; men detta blir härigenom alldeles omöjligt så väl för den enskilde som för staten. Om General-direktören och Chefen för Skogsstyrelsen beklagligen icke vore af sjukdom förhindrad att närvara, skulle han kunna meddela åtskilliga upplysningar om alla de trakasserier, för hvilka Skogsstyrelsen varit utsatt just till följd af stadgandet i slutet af 1811 års Kongl. Bref. Den lagstiftning, som af Lag-Utskottets ordförande är föreslagen, blir naturligtvis ett öfvergångsstadgande, endast gällande till dess en ny vattenrättslag blir promulgerad; och att behöfvat af ett sådant öfvergångsstadgande finnes, vägar jag, som är bosatt i ett län, der flottning temligen allmänt öfvas, påstå och kan helt visst af representanterne från Norrland vitsordas. Genom detta stadgande kommer icke heller någon att blifva lidande, utan tvärtom, der skada sker, skall den genast och rikligen ersättas.

Jag vill hoppas, att Kammarrens ledamöter i denna fråga omfatta den rättsregeln, att det enskilda intresset bör vika för det allmänna och det mindre för det större och det större för det största, och detta är *staten*. På dessa skäl anhåller jag om bifall till ifrågavarande reservation.

Den af mig bestämda tiden torde nu vara slut och därför slutar jag.

Herr von Gegerfelt: De i förevarande ämne väckta motioner afse att afhjelpa en kännbar brist uti vår lagstiftning. Enligt expropriationslagen är hvar och en skyldig att afstå jord för allmänt behof efter Konungens pröfning, men sådana viktiga kommunikationsmedel som flottleder kunna enligt Kongl. Brefvet den 8 April 1811 icke inrättas, der de ej af ålder funnits, utan medgifvande af samtliga delagarne i vattnet, hvilket ofta är ganska svårt att erhålla. Det gifves två utvägar att afhjelpa denna brist i lagen. Den ena är att, såsom reservanten föreslagit, låta det bero på Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att förordna hvarest flottled skall finnas; den andra är att ställa denna fråga i paritet med hvad som i öfrigt är stadgadt om afstående af jord för allmänt behof. Hvad den förra utvägen beträffar, så synes den mig allt för mycket ingripa uti den enskildes eganderätt. Det är en gammal erkänd grundsats, att den, som eger stranden, också rår om vattnet, och den nyligen utfärdade afvittringsstadgan för Norrland har uttryckligen gjort förbehåll i afseende på den ifrågavarande flottningsrätten; nu gällande lag är också tydlig och bestämd, att i vattendrag, som gå genom enskildas egor, får flottning icke ske, der den ej af ålder egt rum. Deremot synes det mig vara riktigt att, liksom hvarje annan kommunikationsled kan bildas i den ordning, som för expropriation är stadgadt, så borde äfven på samma sätt flottled kunna inrättas. Det är icke alltid af nöden att lägenheterna för ändamålet utlösas, utan det torde i de flesta fall vara nog att ersättning för intrång lemnas, såsom förhållandet är vid uppsättning af telegraf-

stolpar. Rättvisans kraf är nemligen icke tillfredsstäldt derigenom, att jag får *ersättning* för den skada, som skett å mina egor, ty blott det att vara utsatt för en sådan är en olägenhet, och i alla händelser är det en inskränkning uti min rätt till vattnet att genom allmänt påbud stadgas, att flottled der får införas. Utskottet, som gillat dessa åsikter, har dock gjort en ganska betänkelig inskränkning uti principen derigenom, att det velat till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande öfverlemna pröfningen, huruvida expropriation bör ske eller icke. En sådan åtgärd är så starkt ingripande uti den enskilda eganderätten, att det icke bör öfverlemnas åt en underordnad myndighet att derom bestämma, utan bör denna rättighet ensamt tillkomma Kongl. Maj:t. Allra minst är det hållbart att, då frågor om expropriation i allmänhet afgöras af Kongl. Maj:t, öfverlemna beslutanderätten i ett särskildt fall åt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, i synnerhet som den genväg, som skulle vinnas, är allt för obetydlig för att berättiga ett våld på en viktig princip. Jag yrkar bifall till Utskottets betänkande, med uteslutande af orden: "der Kongl. Maj:ts Befallningshafvande pröfvar det nödigt."

Grefve Mörner, Carl Göran: Mot förslaget att inränga förevarande fråga under expropriationslagen vill jag anmärka, att strandegaren, om flottled inrättas, lika väl har dispositionsrätt öfver vattnet vid sin strand; han kan fiska der och för öfrigt vidtaga hvad helst han finner nödigt. Jag tror icke, att hittills någon har ansett strandegarens rätt till det hans land tillstötande vattnet utesluta andra från rättigheten att ro i samma fiskevatten, utan har detta varit hvar och en medgifvet, hvarförutan det af gammalt varit åt Kongl. Maj:t inrymdt att bestämma hvar farled skall finnas. Med detta står det efter mitt förmenande i fullkomlig harmoni, att flottled skall få inrättas, der sådan finnes ur det allmännas synpunkt behöflig. Jag tror för öfrigt, att de egentliga hindren emot flottleders upplåtande till allmänt begagnande icke härledt sig från strandegarnes sida, utan är jag temligen säker på, att det egentligen varit vissa enskilda personer, som, för att få ensamma spoliera angränsande skogar, anlagt flottleder och sedermera sökt att från dem utestänga andra. Sålunda har hvarken kronan fått från vissa af sina norrländska skogar flotta virke eller de, som köpt sådant från kronans berörda skogar, medelst flottning afhemta detsamma, derföre att de personer, som anlagt flottlederna, sagt nej, och följden blifvit att nämnda personer varit nästan de ende, som kunnat inropa virke på skogsauktionerna i dessa trakter. För min del tror jag, att det vore ganska ändamålsenligt att antaga ett sådant stadgande, som reservanterne föreslagit. Att deremot, om man vill behandla ärendet såsom en expropriationsfråga, öfverlemna afgöranderätten åt de olika Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, anser jag, i likhet med den föregående talaren, i hög grad betänkligt. Utskottets förslag oförändradt kan jag således för min del icke godkänna, utan anhåller jag att få förena mig uti det förslag, som Herr Sundell framlagt.

Herr

Herr Caspersson: Jag har begärt ordet endast för att för Kam-maren tillkännagifva, att jag inom Utskottet ej deltagit i behandlin-gen hvarken af detta ärende eller något af de andra, som i dag äro uppförda å föredragningslistan.

Grefve Mörner, Oscar: Det må väl vara, att rättighet till flott-ning bör finnas, men man torde äfven böra medgifva, att de personer, som ega stränderna, hafva rättighet att fordra, att något afseende fästes vid deras eganderätt. Om strömmarne ej stängdes af fiskeverk, utan de öfver allt vore rena och klara, så gjorde det ej något om enhvar finge flotta huru han behagade. Men så är icke fallet, i syn-nerhet i de norrländska strömmarne, der många laxfisken och andra inrättningar finnas. Hvar och en kan förstå, att, om en stor timmer-flotta kommer dansande utför strömmen, det lätt kan hända att de fiskeverk, som ligga i vägen, blifva förstörda. I somliga trakter äro strömmarnes stränder låga och utgöras af sankar ängar, dit, om flott-ning eger rum, stockar flyta upp; och vid uppsamlandet af dessa, för-orsakas ofta stor skada å stränderna derigenom att de nedtrampas af de med flottningen sysselsatte arbetare.

Om man anser, att i sådana fall jordegarnes rätt kan underkän-nas och att hufvudsaken är att stockarne komma fram, då kan man bifalla den reservation, som af Lag-Utskottets ordförande blifvit af-gifven, men anser man att äfven strandegarnes rätt bör respekteras, så torde man betänka sig och söka stifta en lag, som iakttager de-ras rätt.

Såsom min granne här på jönköpingsbänken redan yttrat, kan man i denna fråga gå till väga på två olika sätt. Det ena är att åt Konungens Befallningshafvande öfverlemna att pröfva, huruvida flott-ning må ega rum i enskilda vattendrag, der flott- och farled förut icke varit, samt att i öfrigt derom meddela föreskrifter. Det andra sättet är att stadga, att Konungens Befallningshafvande må pröfva om flottled bör anläggas, men att strandegare skola få ersättning för det intrång, som flottningen för dem kan medföra. Jag frågar nu: genom hvilketdera af dessa två sätt erhåller Konungens Befallnings-hafvande den största makten, antingen der landshöfdingen i sitt kan-sli afgör frågan helt och hållet, eller der han förklarar, att expropria-tion skall ega rum, men granskning och uppskattning sedermera sker af gode män. Mig synes, att det förra sättet inrymmer vida större makt än det senare, och då detta lika väl leder till målet, men der-jemte fäster afseende vid strandegarnes rätt, så anser jag, att man bör gifva det företräde.

Här har blifvit yttradt, att man genom att antaga Lag-Utskottets förslag skulle afvika från den i fråga om expropriation gällande prin-cip, att Kongl. Maj:t skall bestämma huruvida sådan skall ega rum. Jag vill med anledning häraf påpeka, att häradsrätterna nu bestämma om ett slags expropriation, nämligen i fråga om grustägt. Vidare hafva vi hört uppgifvas, att Konungens Befallningshafvande för när-varande lärer förordna om expropriation vid allmänna vägars anlägg-

gande. Detta har jag visserligen hittills ej känt eller trott, men under sådana förhållanden torde Herrarne finna, att Utskottet ej sökt införa en alldeles ny princip. Utskottets förslag söker bespara de stora omvägar, som förorsakas af att fråga om expropriation skall afgöras af Kongl. Maj:t, och ärendet förlorar antagligen ej något på att prövas af de lokala myndigheterna, som ega den största sakkännedom. Då sålunda Lag-Utskottets förslag gynnar flottning, då vidare det ej inför någon ny princip, och då slutligen det står den missnöjde fritt att fullfölja klagan i högre instans, så vågar jag anse förslaget fritt att fullfölja klagan i högre instans, så vågar jag anse förslaget ganska klokt och välvist, hvarför jag yrkar bifall till det samma.

Friherre Sprengtporten: Lika med den siste talaren är jag af den tanke att flottning kan medföra skada för strandegarne, derigenom att vattnet kan behöfva afstängas och stränderna belamras. Den skada, som tillskyndas en enskild person blott till en annan enskild persons fördel, måste enligt min tanke bedömas enligt expropriationslagen och ersättning således därför utgifvas. Jag instämmer således i det yrkande, som framställts om bifall till Lag-Utskottets hemställan.

Herr von Gegerfelt: Jag anhåller endast att med några ord få besvara de anmärkingar, som gjorts mot hvad jag förut i frågan anfört.

Grefve C. G. Mörner yttrade, att strandegare ej afstänges från vattnet derigenom, att flottleder finnas, ty han har rätt till fiske i vattnet. Det blir dock kinkigt att, der flottning eger rum, lägga ut fiskredskap, åtminstone torde fiskaren få helt andra fiskar i sitt nät än han väntat. Vidare har yttrats, att en strandegare ej egde rätt att utestänga någon från honom tillhörande vatten. Denna rätt eger likväl strandegaren nu, men förlorar den så vida flottled bestämmes i vattnet. Man har jemväl sagt, att ej så mycket strandegarne lägga sig emot flottning som fast mer de, som söka monopolisera timmerhandeln, men dessa kunna ej göra någon skada utan strandegarnes begifvande. Hufvudsakliga hindret ligger deri, att strandegarne betinga sig oskälig ersättning för rättigheten till flottning.

Hvad beträffar Grefve J. O. Mörners yttrande, ber jag få erinra, att enligt nu gällande expropriationslag skall hvarje fråga om afstående af mark för allmänt behof prövas af Kongl. Maj:t, och skulle så praktiseras, att Konungens Befallningshafvande anse sig kunna förordna härom, så sker det i strid mot gällande författning. I sammanhang med anläggande af flottled kan behöfvas ett stycke mark för uppförande af byggnader, afsedda för flottningsmanskapet m. m. Expropriation af detta jordstycke skulle då prövas af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, hvaremot, om samma jordstycke erfordrades för allmän väg, det tillkomme Kongl. Maj:t att afgöra expropriationsfrågan.

Ett sådant stadgande, som det af Utskottet föreslagna, synes mig derföre vara ett så starkt våld på en riktig grundsats och ett sönderstyckande af lagstiftningen, att jag endast af detta skäl heldre skulle

yrka afslag på Utskottets betänkande än bifall till detsamma. Jag vidhåller således mitt förra yrkande.

Herr Sundell: Jag ber få fästa Kammarens uppmärksamhet på, att, ehuru Konungens Befallningshafvande ej enligt Kongl. Brevet den 8 April 1811 ansetts ega rätt att bestämma expropriation och fastän expropriationslagen ej talar om flottled, så har dock Kongl. Maj:t, förmodligen just till följd af frågans vikt, i några särskilda fall beviljat expropriation för flottled, icke i Kopparbergs län, men i de norrländska länen. Jag är med Lag-Utskottets vice ordförande fullt ense om, att rättighet att förordna om expropriation ej heller nu bör gifvas Konungens Befallningshafvande, ty det vore att afvika från principen i nu gällande lagstiftning. Då Konungens Befallningshafvande i de län, der flottning hittills varit nödvändig, haft rätt att bestämma huru och på hvilka tider flottning fått ske, hvarför må då ej Konungens Befallningshafvande äfven bestämma detta i de län, der flottning hittills ej varit loflig. Såsom Kammaren känner, förekommer nu flottning på mångfaldigt flera ställen än af ålder skett, sedan man lärt sig uppskatta skogens värde.

Med anledning af Grefve J. O. Mörners yttrande i fråga om den skada, som flottning utöfvar å fiske, vågar jag försäkra, att, innan flottled öppnas, försiggår en grundlig undersökning rörande all skada som möjligen kan tillskyndas fisket. Det går ej an att låta fisket skadas, och skulle detta mot förmodan inträffa, så får den flottande betala full ersättning. I detta hänseende företagas vidlyftiga undersökningar och meddelas temligen omständliga bestämmelser.

Jag fortsätter mitt förut framställda yrkande.

Grefve af Ugglas: Då jag på senare tiden haft en ganska ledsam erfarenhet just i afseende å den fråga, som nu föreligger, anhåller jag att få yttra några ord. Enligt min tanke är det af stor vikt att uti sådana mindre vattendrag, der flottning icke förut egt rum, det må blifva beroende på en bättre pröfning, än som åstadkommes af en expropriationsnämnd, om sådan flottning skall tillåtas. Det bör därför, enligt min åsigt, åligga Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att tillse under hvilka vilkor sådan flottning må ega rum. I grunda vattendrag, der endast ett eller annat tusental timmer kan komma fram utan att vattendraget ytterligare uppgrundas, är det af största vikt att bestämma vilkoren för flottningen, huru mycket som får flottas fram, hvar det får läggas upp m. m. Skall en expropriationsnämnd afgöra dessa frågor, lär det väl lätt nog kunna hända, att en eller annan gång mindre förmåga eller möjligen äfven mindre oväld skulle kunna komma att göra sig gällande. Det har äfven talats om den skada som tillskyndas fisket, och jag ber dervid att få nämna, att den största skada är den, som uppkommer derigenom att stockarne släpa mot fräkenbottnarne och derigenom hindra fisken att komma upp till sina vanliga lekplatser. Det intyg jag erhöi från fiskeriintendenten påpekade just detta och förklarade, att, om ett sådant förhållande fortfarande finge ega rum, skulle fisken inom några år alldeles sky

dessa platser och ej vidare gå upp. Det är sådana omständigheter, som också måste tagas i betraktande, och jag är alldeles öfvertygad att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, med den oväld som väl bör utmärka denna myndighet, är den, som i första hand bör pröfva under hvilka vilkor flottning må ega rum i mindre farvatten, der den förut icke egt rum. Då jag här hört åtskilliga talare bestrida att ett sådant uppdrag lemnas åt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, har jag ansett mig böra lemna dessa upplysningar.

Grefve Mörner, Carl Göran: Den olägenhet, hvaröfver man för närvarande klagar, tror jag till stor del just har sin grund deri att för närvarande saknas sådana föreskrifter, som kunde föranleda till ett behörigt ordnande af flottningsväsendet. Öfverenskommelser hafva nu ofta träffats mellan strandegare och personer, som önskat inrätta flottled, utan att strandegarne förstätt att vid aftalets uppgörande se sitt eget intresse behörigen till godo; de hafva skrivit under kontrakten och sedan fått en sorglig erfarenhet af att de blifvit dragna vid näsan. Vill man på ett betryggande sätt ordna dessa förhållanden, tror jag att man bör ställa så till, att en sakkunnig auktoritet får yttra sig i saken, och jag vet ej någon, som skulle kunna göra det bättre än vederbörande Kongl. Maj:ts Befallninghafvande. Man har sagt, att strandegaren skulle kunna stänga till ett vattendrag för den som ville der passera. Det får dock strandegaren nog låta bli, så väl i stora som små vattendrag. I de stora har nemligen af ålder varit kungsådra och den skall fortfarande hållas öppen, i de små vattendragen skall finnas den så kallade lilla kungsådran, som skall hafva hälften af den bredd, som för kungsådra i allmänhet är bestämd. Han kan således icke i någotdera slaget af vattendrag få så egenmäktigt förfara, utan att vederbörande kronobetjening ingriper och låter öppna vattendraget. Säkert är att, om man lemnar saken i det ordnade skick, hvori den nu befinner sig, icke är det strandegarnes intresse man dervid tillgodoser. Jag anhåller fortfarande om bifall till reservationen.

Herr Häggström: En lag, som reglerar flottningsväsendet i våra vattendrag, är visserligen af behofvet påkallad, men dervid är dock så mycket att taga i betraktande, ej allenast strandegarnes och fiskegarnes utan äfven verksegarnes rättigheter, att jag ej kan tro att man, huru stort behofvet än må vara, nu bör antaga ett sådant öfvergångsstadgande, som af en talare här är föreslaget. Jag tror, att man kan vänta till dess saken blifvit fullständigt reglerad, på de grunder vattenrättskomitén föreslagit, och får jag därför yrka bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till förevarande utlåtande, dels af Herr *Sundell*, att Kammaren skulle antaga det förslag, som funnes intaget uti Grefve Sparres vid utlåtandet fogade reservation, och dels slutligen af Herr *von Gegerfelt*, att utlåtandet måtte bifallas, dock med uteslutande af orden:

“der Kongl. Maj:ts Befallningshafvande pröfvar det nödigt“; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till utlåtandet, hvarvid svarades ja och nej i blandning, sedermera proposition på Herr *Sundells* yrkande, då svaren likaledes utföllo med så väl ja som nej, och slutligen proposition på Herr *von Gegerfelt*s förslag, hvilken proposition besvarades med många nej jemte några ja; hvaruppå och efter det proposition på bifall till utlåtandet förnyats samt med ja och nej besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Sedan Kammaren, uppå Herr Grefven och Talmannens framställning, såsom kontraposition vid voteringen antagit Herr *Sundells* yrkande, uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

“Den, som bifaller Lag-Utskottets utlåtande N:o 37, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antager Kammaren det förslag, som finnes intaget i Grefve Sparres vid utlåtandet fogade reservation“.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja -- 21.

Nej — 24.

Föredrogs ånyo och bifölls Lag-Utskottets den 18 och 19 dennes bordlagda utlåtande N:o 38, i anledning af väckta motioner angående dels utarbetande af ny lag rörande vattenrätten och dels ändring i gällande bestämmelser i fråga om skyldigheten att hålla damlucka öppen.

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets den 18 och 19 dennes bordlagda utlåtande N:o 39, i anledning af väckta motioner, åsyftande begränsning af den kommunala rösträtten på landet.

Grefve Mörner, Oscar: I fråga varande betänkande slutar med, att Utskottet hemställer “att de i fråga varande motionerna ej måtte

till någon vidare åtgärd föranleda“, men det innehåller vida mer än dessa ord, såsom Herrarne torde finna vid ett genomläsande af det samma. Utskottet erinrar först, hurusom 1872 års Riksdag i en underdånig skrifvelse anhöll, „att Kongl. Maj:t täcktes i afseende å den kommunala rösträtten låta utarbета och till en kommande riksdag meddela dylika statistiska uppgifter“, nemligen om den kommunala rösträttens fördelning. Sådana uppgifter hafva utarbetats och tabellerna blifvit utdelade i början af innevarande riksdag. Vidare säger Utskottet: „Dessa uppgifter äro utan tvifvel egnade att lemna bidrag till en tillfredsställande lösning af förevarande fråga. Redan vid första betraktandet af deras innehåll finner man, att nu gällande bestämmelser rörande den kommunala rösträtten på landet inom vissa kommuner leda till missförhållanden, som påkalla rättelser. För att med ledning af berörda uppgifter söka uppgöra en förändrad röstgrund, hvarigenom dessa missförhållanden afhjelpas utan att andra i stället uppkomma, erfordras emellertid en omfattande undersökning af förändringens verkningar inom de olika kommunerna med hänseende till de faktiska förhållanden, som af de statistiska uppgifterna framgå. Utskottet, som haft åtskilliga andra viktiga frågor att handlägga och hvars tid till en icke ringa del tagits i anspråk för Sammansatta Utskott, har hittills ej varit i tillfälle att företaga en slik undersökning“; och på den grund afstyrker Utskottet motionerna. I det slut, hvartill Utskottet kommit, ber jag att få instämma, men ber tillika att få erinra att, då Utskottet säger att man redan vid första betraktandet af tabellernas innehåll finner att förändringar böra vidtagas i bestämmelserna om den kommunala rösträttens fördelning på landet, men endast på grund af bristande tid icke framkommit med något förslag i den riktningen, då innebär ett obetingadt bifall till Utskottets hemställan, att Kammaren utan vidare granskning erkänner behovet af en förändring i kommunallagstiftningen. Detta är emellertid något, som jag för min del icke kan gilla, och därför vågar jag vördsamt hemställa, att Kammaren, med ogillande af Utskottets motivering, ville bifalla det slut, hvartill Utskottet kommit.

Friherre Sprengtporten: Lika med den siste aktade talaren kan jag ej undgå att finna en inkonsequens i förevarande betänkande, och får jag därför instämma i hans yrkande å ogillande af motiveringen, men bifall till Utskottets slutliga hemställan.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit det af Grefve *Mörner* gjorda yrkandet, att Kammaren, med ogillande af den utaf Utskottet begagnade motivering, skulle bifalla Utskottets slutliga hemställan; framställdes först proposition på bifall till utlåtandet, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på Grefve *Mörners* yrkande, hvilken proposition med ja besvarades.

Föredrogs ånyo och biföllos Lag-Utskottets den 18 och 19 dennes bordlagda utlåtanden:

N:o 40, i anledning af väckt motion om tillägg till 7 § 1 mom. i Kongl. Förordning om kommunalstyrelse på landet den 21 Mars 1862;

N:o 41, i anledning af väckta motioner om ändringar i Kongl. Förordningen om landsting den 21 Mars 1862;

N:o 42, i anledning af väckt motion om användande af klockare-lönerna på landet till förmån för folkskolan;

N:o 43, i anledning af väckt motion angående inteckning i jernväg med vissa tillhörigheter; samt

N:o 44, i anledning af väckt motion om ändring i gällande föreskrifter angående sättet för fullföljande af talan emot häradsrätts dom i civila mål.

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets den 18 och 19 dennes bordlagda memorial N:o 45, i anledning af Första Kammararens återremiss af första punkten i Utskottets utlåtande N:o 31, angående ändring i gällande bestämmelser rörande dikning.

Sedan, med anledning af Utskottets i detta memorial gjorda hemställan, det i 1:sta punkten af utlåtandet N:o 31 förekommande förordningsförslag blifvit föredraget, anmälde sig och yttrade

Friherre Sprengtporten: På de skäl, jag anförde förra gången denna fråga här förevar, och med särskildt fästadt afseende å stadgandet i den föreslagna § 6, får jag för min del anhålla att Kammararen måtte afslå förslaget.

Herr von Gegerfelt: Då denna fråga förra gången förevar och återförvisades, var anledningen hufvudsakligen att betänkandet så kort tid varit tillgängligt. Nu har emellertid ytterligare någon tid sedan dess förflutit och de som så önskat hafva kunnat taga närmare kändedom om förslaget. Jag får därför, då icke under förra diskussionen några giltiga anmärkningar gjordes, nu anhålla om bifall till förslaget.

Herr De Maré: Det skäl, hvarför Kammararen förra gången återremitterade detta förslag, var otvifvelaktigt, att Kammararen icke varit i tillfälle att sätta sig in i ett förslag, som så sent framkommit. Den siste ärade talaren har ansett, att Kammararens ledamöter sedan dess

haft tid att bättre sätta sig in i förslaget. Jag ber dock att få fästa uppmärksamheten å att vi under denna tid haft plena både för- och eftermiddagar och att svårligen någon tid blifvit öfver för dem, som velat följa med hvad som tilldragit sig under dessa plena. Jag vågar för öfrigt tro, att Kammarens afsigt med återremissen var att frågan ej skulle återkomma till afgörande förr än vid början af nästkommande riksdag, då Kammaren med mera lugn kunde egna densamma all erforderlig uppmärksamhet. Då så emellertid ej kan ske till följd af Andra Kammarens beslut att godkänna lagen, anhåller jag att få förena mig i Friharre Sprengtportens yrkande, under förhoppning att frågan måtte återkomma i lika godt eller bättre skick nästa riksdag.

Herr Odelberg: Då, såsom jag yttrade förra gången då denna fråga här var under öfverläggning, få frågor blifvit så grundligt utredda som denna, får jag, med åberopande i öfrigt af de skäl Herr von Gegerfelt anfört, instämma i hans yrkande att Kammaren måtte bifalla förslaget.

Friherre Cederström: Sista gången då frågan förevar här i Kammaren yrkade jag afslag, men hade naturligtvis ingenting mot en återremiss, för så vidt man derigenom kunde vinna några upplysningar. Jag har nu tagit närmare kännedom om förslaget och har dervid icke funnit detsamma tillfredsställande. Jag vill dock ej nu ingå i någon närmare pröfning deraf, utan inskränker mig till att yrka afslag.

Herr vice Talmannen: Efter hvad det vid förra debatten föreföll mig, afsåg återremissen hufvudsakligen att få frågan uppskjuten, såsom också nu redan af en talare anmärkts. Flere talare yttrade sig dock för att man skulle afslå lagen i stället för att återremittera den. Då icke några nya omständigheter inträdt, hvarigenom Kammaren kunde föranledas att ändra sitt beslut, och då det skäl Utskottets vice ordförande andragit, eller att vi skulle haft så god tid att sätta oss in i frågan, redan blifvit bemött, kan jag ej inse annat än att Kammaren bör vidblifva meningen med sitt förra beslut. Jag får derföre nu anhålla om afslag.

Friherre Sprengtporten: Jag ber endast att med anledning af Herr von Gegerfels yttrande få erinra, att, då frågan här förra gången diskuterades, flera anmärkningar framställdes mot Utskottets lagförslag, men det torde väl vara möjligt att de yttranden, här då afgåfvos, icke kommit till Utskottets kännedom, då Utskottet icke till bemötande upptagit de skäl här anfördes.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bi-

fall till det förevarande förordningsförslaget dels afslag derå, framställdes först proposition på bifall till förslaget, hvarvid svarades många nej jemte åtskilliga ja, och sedermera proposition på afslag derå, då svaren utföllo med många ja jemte åtskilliga nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Voteringen begärdes, till följd hvaraf uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

“Den, som vill, att Kammaren, med anledning af Lag-Utskottets memorial N:o 45, skall bifalla det af Utskottet i 1:sta punkten af dess utlåtande N:o 31 framställda förordningsförslag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren det ifrågavarande förslaget“.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—14.
Nej—23.

Upplästes och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 77, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående den beskattning, som i följd af tackjernstiondens upphörande bör bergslagera i riket påföras;

N:o 78, angående skjutsväsendet; och

N:o 79, angående beräkningen af statsverkets inkomster.

Anmälades och bordlades Stats-Utskottets memorial N:o 102, i anledning af erhållen återremiss å Utskottets i memorial N:o 96 framställda förslag till en paragraf i Riksgälds-kontorets reglemente;

äfvensom Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets memorial N:o 4, angående arvode åt Sekreteraren hos Utskottet.

Justerades 4 protokollsutdrag för detta sammanträde; hvarefter Kammarerna åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 1 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Onsdagen den 20 Maj 1874.

Kammarerna sammanträdde kl. 8 e. m.

Upplästes och godkändes från nedannämnda Utskott inkomna förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser, nemligen från

Sammansatta Banko- och Lag-Utskottet:

N:o 80, om ett tillägg till lagen för Rikets Ständers Bank rörande bankens reservfond;

N:o 81, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående ändringar i lagstiftningen för enskilda sedelutgifvande banker;

Banko-Utskottet:

N:o 82, med reglemente för Riksbankens styrelse och förvaltning;

N:o 84, angående Riksbankens förhållanden till Statsverket och myntverket i fråga om myntväsendet;

N:o 89, om utfärdande af ny instruktion för Riksdagens Revisorer af Riksbanken;

N:o 90, om utfärdande af ny instruktion för Riksdagens Revisorer vid Riksbankens Afdelningskontor i orterna;

Bevillnings-Utskottet:

N:o 85, angående stämpelpappersafgiften;

N:o 86, angående allmänna bevillningen;

Riksdagens Kansli:

N:o 87, angående rättighet för lärare vid enskilda läroverk att efter skedd befordran till tjänst vid statens läroverk få beräkna sig till godo den tid de vid enskildt läroverk tjänstgjort;

Stats-Utskottet:

N:o 88, med tillägg till 1874 års riksstat samt riksstat för år 1875;

Särskilda Utskottet:

N:o 91, rörande ändringar i Kongl. Förordningen om egors fredande mot skada af annans hemdjur och om stängselskyldighet den 21 December 1857;

N:o 92, angående ändring i allmänna lagens stadganden om skogsåverkan;

N:o 93, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition i fråga om boställs- och sågverksskogar.

Upplästes och godkändes Banko-Utskottets förslag till Riksdagens skrivelse N:o 83 till Bankofullmäktige med öfverlemnande af bankoreglementet.

Upplästes och godkändes Riksdagens Kanslis nedannämnda förslag till paragrafer i Riksdagsbeslutet:

N:o 18, angående tullbevillningen;

N:o 19, angående stämpelpappersafgiften;

N:o 20, angående reglering af häradshöfdingarnes löneförmåner;

N:o 21, angående upphörande af klockares brefbäringsskyldighet; samt

N:o 22, angående ändring i gällande stadganden om val till klockare, organist och folkskolelärare.

Anmälades och bordlades Särskilda Utskottets memorial N:o 14, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandling af Utskottets utlåtande N:o 11, rörande Kongl. Maj:ts proposition den 20 sistlidne Mars, i hvad den angår lagstiftning om enskildes skogar.

Kammaren åtskiljdes.

In fidem.

O. Brakel.
